

“Jo sóc com el Micalet!”

Ja fa un temps que Joan Monleón, xòuman radiofònic i televisiu, actor de cinema i de teatre, cantant i artista multifuncional, viu apartat de l'escena. Però continua ben present en l'imaginari de molta molta gent. El Festival Inquiet li acaba de retre un intens homenatge.

Al despatx, ampli i ordenadíssim, una foto dedicada de Sara Montiel i un Felip V cap per avall fet rajoleta; a les parets, quadres amb reproduccions de les pintures rupestres de Morella i, en arxius ben classificades, les 30.000 cançons de la seva col·lecció —que ja ha passat a mp3—: Joan Monleón habita amb comoditat en el contrast i en continua fent tret definitori. No hi ha voluntat d'*épatier*: ell és així. Geni i figura.

—Deveu ser conscient que, per a molta gent sou...

—Jo diria que sóc com el Micalet! [Iriu, ja d'entrada; i no parará en tota l'en-

“La gent de determinada edat pràcticament me la vaig criar jo: si no veien Monleon, els xiquets no sopaven”

trevista.] La gent de determinada edat pràcticament me la vaig criar jo: si no veien Monleon, els xiquets no sopaven.

—Com s’aconsegueix transmetre aquesta sensació de familiaritat?

—Uf! Primer, coneixent molt la gent. I per a això no hi ha res com estar darrere un taulell: la meua orxateria era un centre de moltes coses, de moltes converses i històries... De fet, l’espectacle era com una continuació de l’orxateria: estar amb el públic, comunicar-t’hi i donar-li el que volia. Potser hi ha qui pense que l’èxit és casualitat o improvisació, però cal tenir una base, si no, no pots fer res. Mira, quan muntàvem el programa, em van dir

que allò d’identificar els campanars no interessava ningú. Però si tots presumim de tenir les millors campanes!

—Va ser idea vostra?

—Sí. I la paella, tot. Qui era tan boig? Hi ha ningú, ara, tan boig per a fer aqueixes coses?

—Jo diria que no.

—I així els va! [Riu.]

—El ball de les Monleonetes amb les vidrioles, també devia ser vostre.

—És clar! Ens va costar mooolt de trobar aquelles vidrioles clàssiques: les encomanàvem a Agost i cada dia calia trencar-ne una: “A guanyar dineers...” Les músiques també eren importants. I tot en directe, eh? Vaig enregistrar dos programes i després diguí que prou. Tothom estava acollonit, però és que, o era en directe o no tenia sentit. A més, al final de la història, quan un programa és enregistrar es nota: és com una llauna.

—És clar.

—Al principi tenia una realitzadora que em deia: “No et mogues de la cadira!” Però xica! Com no m’he de moure! Si amb Fred Astaire i Ginger Rogers les càmeres volaven darrere! Si ací tenen rodes, fem-les servir! Si es pot fer un *travelling* i de tot! Jo ho mire ara i gràcies a aqueix programa Canal 9 és... el que va ser, que ara no sé què és. [Riu.] Ai no, que no m’agrada parlar mal de ningú...

—I ara com és un dia de Joan Monleon?

—Ben senzill: vaig al mercat a comprar, pegue la volteta per veure les venedores; després vaig al videoclub, llogue algunes pel·lícules i, a casa, les mire, que és el que m’agrada.

—I la televisió, no?

—Molt poc. És ple de sang i jo ja noestic per a aquestes coses. Cada vegada és més tètrica, no? I histèrica: tots criden i res més. Li falta un poquet de sal. I un poquet de pebre també.

—Com passeu de l’orxateria a l’escenari?

—No ho sé. De fet, al matí feia flams i orxata i a la nit cantava! És que l’orxateria era com un centre de trobada: Eliseu vivia a dalt, venia Raimon amb la moto, quan Lluís Llach o l’Ovidi venien a València, com que Ràdio Nacional era a prop, tots passaven per allà: actors, cantants... I aquesta casa al final era com una pensió: tots hi venien a dormir. Era una bogeria: tenia la casa plena de llits! [Torna a riure.] Ens ho passàvem bé. Ben

mirat, no hi hagué un pas decisiu: va anar rodat; vàrem fer un concurs de teatre, a la falla, i representàrem *La infanta Tellina i el rei Matarot*, que és d’un capellà de Morella, el pare Mulet. Me la va donar Vicent Andrés Estellés i Sirera en va fer l’adaptació. I va ser un escàndol.

—Per què?

—Perquè el text té picardia i la gent no el coneix! Com el *Tirant* mateix. O El procés de les olives. És part de la nostra literatura, però està oblidat. Mira, és com el cas dels col·loquiers: eren uns personatges valencians que inventaven i representaven el que ara a la televisió en diuen monòlegs. I es burlaven de tot.

—A quina època?

—Devia ser al XVIII i el XIX o així. Jo encara vaig tenir notícia d’un col·loquier, però quan hi vaig arribar ja s’havia mort. A les festes, la gent l’esperava per a divertir-se, perquè ell tot sol feia una representació amb molts personatges.

—Us heu sentit una mica col·loquier?

—Sí: no m’he inventat res. [Riu.] És una tradició del teatre *dell’arte*, que, de fet, entra per València. I Lope de Vega el descobreix ací, i escriu *La viuda valenciana*, *Los locos de Valencia*... I després entronquem amb el sainet italià de Dario Fo, que són els sainets nostres de tota la vida. Jo crec que tot això es perd, però. I això que ara eixirien molt bons sainets! Si llegeixes Escalante veus que és ben viu, a València: *Tres forasters de Madrid*, *Bufar en caldo gelat*, o allò de la *Patti de Peixcaors*... Que no és el pati, eh?: la Patti. Tu saps què era?

—Ara m’ho explicareu.

—Adelina Patti va ser una cantant d’òpera. I Pescadors era un barri de València, on hi ha el teatre Principal. Escalante es refereix a una que vivia a Pescadors, que volia ser cantant d’òpera i imitar la Patti. I se’n burla, és clar. Ell ridiculitza tota una burgesia valenciana.

—Tornem al concurs de teatre que organitzà la falla Corretgeria-Els Pavesos?

—Vàrem representar a la final *La infanta Tellina i el rei Matarot* i cantà l’Ovidi Montllor. I Vicent Andrés Estellés ens va fer la lletra d’una cançó, que es deia “Mort i pam”... [canta]: “Ens queixàvem de la guerra del Vietnam, mort i pam...” I va ser un èxit! Fixa’t tu que després estiguérem un any representant-la per tots els pobles. I com es divertia la gent!

Això era abans de morir Franco, eh? Calia passar censura, però la colàrem dient que era un clàssic valencià. El cas és que la gent de la Junta Central Fallera de l'època s'alçaren i se'n anaren indignats de la representació. Total, no es diu res: que si té la tellina oberta i coses així, amb un doble sentit. Igual que en *El virgo de Visanteta*, o, a la tele, el joc de la paella: "Què vol que li toque?"

—**Calia dir la clòtxina, oi?**

—[Riu.] O la cuixa! Però jo no deia paraulotes. El que pense mal és que és un malpensat. Era només un joc de paraules. Jo no dic brofegades mai.

—**En tot cas, aquella representació va ser...**

—Un xoc enorme. Perquè va ser un glop de llibertat. El Principal estava a parir. Quan isquí amb els plomalls aquells i la gent començà a aplaudir va ser increïble. Els decorats, molt bonics, eren de Michavila, el pintor. Hi va col·laborar moltíssima gent. Els vestits els va fer Rafa Gassent. Ens va dirigir Rafa Gallart, i érem tots gent de la falla.

—**Fa una mica la sensació del que podia haver estat i no va ser.**

—Sí. Jo no sé què va passar. No t'ho puc explicar. Uns volien oblidar... Ara parlen de la memòria històrica, però en aquella època volien tapar moltes coses... No sé si arribàrem a molestar. Perquè també en la cançó vingué un temps que hi hagué una espècie de crisi. Jo encara em vaig defensar amb el cine, amb el teatre, però... Vaig fer una obra preciosa, per exemple, *La gran il·lusió*, d'Eduardo de Filippo, al Romea de Barcelona, que la va dirigir Hemann Bonnin...

—**Els Pavesos també van néixer de la falla, oi?**

—Sí, i d'ací el nom. En aquella època Maria Aurèlia Capmany i Vidal Alcover feien cafè-teatre a la Cova del Drac, a Barcelona. I cada dia venia a prendre cafè a la meua orxateria la germana de Vidal Alcover. I em diu: "El meu germà ha escrit unes obres de teatre..." I com que jo anava a Barcelona a la fira de mostres d'hostaleria, ella me'n va donar l'adreça i allà els vaig conèixer. Em donaren un llibret del cafè-teatre que havien fet ells i el duguérem a la falla. Però com que no podíem fer cafè, fèiem "*pipes-teatre*", "*tramussos-teatre*"... Ens quedava el casal fet un desastre. "Xic -vàrem dir-: xampany-teatre: més fi i després no ens cal agranar res!"

PRATS I CAMPS

“Però jo no deia paraulotes. El que pense mal és que és un malpensat. Feia només jocs de paraules. Jo no dic brofegades mai”

—**I les cançons?**

—Eren moda els espirituals negres i les coses que feia el Grup de Folk: "La vall del riu vermell" i tot allò. I va ser un èxit, també. I al final vaig dir, si això són traduccions de cançons americanes, per què no fem cançons d'ací? I ja va venir "El tio Pep" i tota la resta. A poc a poc em vaig encabotar a donar-li un aire més professional, a comprar un equip de so per no haver d'anar pels pobles agarrant el micro del capellà, que sonava d'aquella manera. Des del primer dia vaig tenir clar que per a demanar a la gent que fera les coses bé, havia de cobrar, encara que fora poc. Després era un desgavell tot, però en fi.

—**Actuàrem al festival de Canet.**

—Ui, va ser...! És que anàrem a Zeleste, allà al carrer de l'Argenteria, i ens contractaren per al Canet Rock. Allà al Zeleste sortejaven una nit d'amor amb mi... I la gent comprava els números! [Riu més encara.]

—**I qui guanyava, què?**

—Es feien enrere. Però la gent es divertia molt. I jo em posava d'allò més *sexy*. Per a ells va ser tot un descobriment, aquesta manera desimbolta de fer les coses. I anàrem al Canet Rock, i ens posaren els primers. Com que durava tantes hores, s'editava un diari, i hi explicaren que la sensació havia estat la nostra actuació. Però, és clar, la majoria se l'havia perduda. I ens digueren si podíem tornar a actuar, perquè la gent ho demanava. És que jo portava traques i bengales i de tot, eh? I tornàrem a fer el xou. I va ser un èxit increïble. També actuàrem a l'Aliança del Poble Nou, amb Lluís Miquel, Al Tall, el Sifoner... i allà va ser... uf! La gent s'entusiasmava. Aconseguírem que la gent s'alçara i cantara "Els segadors".

—**D'emoció?**

—D'emoció! No veus que eixia jo de fallera amb dues bengales al cap? Fèiem barbaritats.

—**Ja fa falta, de vegades...**

—Sí. I també era el que esperaven de nosaltres. Cadascú té una parcel·la distinta. Nosaltres fèiem el desfici valencià. Però darrere de tot això hi havia assaig i molta feina.

—**Hi ha un text de Joan Fuster per al disc *El pardal de sant Joan... i la bolseria*, que diu "en la nostra societat encara és útil i agradable que algú mantinga la batalla contra els convencionalismes puritans, contra els tabús reaccionaris i la..."**

—I la merdeta de sagristia, sí, que ara n'hi ha molta.

—**"... i la merdeta de sagristia, des de l'angle d'una 'comicitat' instintiva i heretadament instintiva." Us ho sabeu de memòria!**

—Sí, perquè Fuster... Mira: quan comencí el programa a la televisió, que la gent s'exclamava —"i oooi i ai—, ell va dir: "Però què esperàveu que fera, la *Revista de Occidente*?" [Riu.] Ell ho entenia, perquè era una persona del poble. Ens animava molt. Era un home meravellós.

—**Al costat de l'ordinador hi teniu escrita una frase que us sembla divisa: "tot menos apurar-se".**

—Sí. I la de l'altre costat, l'has llegida? "Si vols a València molt, estudia i la voldràs més, que tot no són traques, falles, dolçaines i tabalet."

Núria Cadenes